

Andrew Caldecott

Host

OPSKURNO

ŘEKA OPSKURÁ

Barokní, spleťitá a krásná kniha — nemluvě
o tom, jak je odvážná. Úchvatná hádanka.

M. R. CAREY. AUTOR ROMÁNU PĚEMI DARY OBDAROVÁNÁ

Militarium Anglicorum

Andrew Caldecott

Rotherweird

Copyright © Andrew Caldecott, 2017

The moral right of Andrew Caldecott to be identified
as the author of this work has been asserted in accordance
with the Copyright, Designs and Patents Act, 1988

First published in English language

by Jo Fletcher Books in Great Britain

Cover design © Leo Nickolls Design Ltd.

Translation © Petra Johana Poncarová, 2018

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2018

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-596-2 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-597-9 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-598-6 (Formát MobiPocket)

Věnováno Rosamond

HLAVNÍ POSTAVY

Lidé zvenčí (z jiných částí Anglie)

Robert Lahvička	historik
Jonáš Oblong	historik
Sir Veronal Lapillus	podnikatel a filantrop
Lady Imogen Lapillová	jeho „žena“
Rodney Lapillus	jejich „syn“

Město Opskurno

Aggs	uklízečka
Angie Bevinsová	školačka
Deirdre Klepná	majitelka starožitnictví Tretky, cetky a relikvie
Profesor Vesey Bolitho	astronom a vedoucí Jižní výzkumné věže
Collier	školák
Godfrey Fanguin	biolog a bývalý učitel
Bombi Fanguinová	jeho žena
Marmion Hýl	herold
Gorhambury	městský úředník
Gregorius Jones	hlavní učitel tělesné výchovy na opskurenské škole
Boris a Bert Polkovi	spolumajitelé Pozemní a vodní společnosti bratří Polkových

Orélie Ruchová	neteř paní Klepné, prodavačka v Tretkách, cetkách a relikviích
Hayman Salt	vrchní zahradník
Rhombus Smith	ředitel opskurenské školy
Herbert Hrabáč	starosta
Cindy Hrabáčová	jeho žena
Hengest Strimmer	vedoucí Severní výzkumné věže
Angela Trimbleová	školní vrátná
Mors Valett	městský funebrák
Vulpina Cheriskirosová	vědkyně ze Severní věže

Opskurenští venkované

Bill Ferdy	pivovarník a hostinský u Tovaryšova kvasu
Megan Ferdyová	jeho žena
Gwen Ferdyová	jejich dcera, školačka
Ferensen	kočovník, blízký soused Ferdyových
Ned Guley	školák

Alžbětinci

Kalex Valoun	Zymorův sluha
Hubert Hýl	první opskurenský herold
Sir Robert Oxenbridge	správce londýnského Toweru
Geryon Zymor	mystik
Thibo Fortemain	} zázračné děti
Mladý pán Závíšť	
Hieronymus Vates	
Morval Vatesová	

DÁVNÁ HISTORIE

Únor 1558, Svatojakubský palác, Londýn

Zrozená pro smutek: Marie Tudorovna, královna straka — černé šaty, ledově bílý obličej, ve vlasech jí visí perly jako slzy. Stojí v pozici těhotné ženy, pravou dlaň má položenou na nadouvajícím se břiše. Ví, že to, co nosí, je mrtvé, pokud je to vůbec dítě.

„To nemůže být pravda.“

Na naleštěném stole leží list pergamenu, shrnutí deseti zpráv z různých koutů království, které vypracoval její osobní sekretář. Ve tmě číhá dvořan, bez tváře, jako rozmazaná skvrna z krajek a sametu. V paláci panuje atmosféra jako v márnici.

„Sám jsem ty zprávy viděl, Vaše Veličenstvo.“

„Považuješ je za důvod k radosti?“

„Jsou to angličtí chlapi... anglické dívky. Jsme požehnáni zlatou generací.“

„Všichni se narodili v průběhu několika dní — nemyslíš, že bychom se měli strachovat?“

„Někteří tvrdí, že bychom měli žasnout, Vaše Veličenstvo.“

„Je to ďáblovo plémě.“

Nepřirozená stvoření, pomyslí si královna, jistě byla seslaná, aby se vysmívala její neplodnosti a podrývala její víru. Nadání těch dětí pro vědu, filozofii, alchymii a matematiku je na tak mladé mozky nesmyslně rozvinuté. Zázračné děti — jaký to ošklivý výraz. Přejede pohledem seznam neznámých jmen: sedm chlapců, tři dívky.

„Pošlete je někam, kde nebudou moci nikomu uškodit,“ dodá.

„Vaše Veličenstvo.“

„Najděte nějaký nehostinný ostrov a tam je vysaďte. Nikdo je nesmí učit ani rozmazlovat.“

„Jak si přejete, Vaše Veličenstvo.“

Dvořan se vzdálí. Ví, že královna umírá. Od dam z Královské komory se dozvěděl, že její těhotenství je falešné. Musí najít nějaké útočiště, kde se ty děti budou moci vzdělávat a kde budou moci dospět, daleko od žárlivých královských očí. Promluví si se sirem Robertem Oxenbridgem, světaznalým mužem a správcem londýnského Toweru, kde ty nadané děti nyní drží.

Běží potemnělými chodbami jako krysa za sýrem.

Sir Robert pozoruje děti hrající si na trávníku poblíž jejich ubikace ve věži Lanthorne a pak si začne prohlížet prazvláštní směsici předmětů posbíranou v jejich pokojích — nomogramy, nákresy fantastických strojů, diagramy pohybů nebeských těles, knihy daleko přesahující chápání většiny jeho dospělých vězňů, nemluvě o dvanáctiletých dětech, a také dva dřevěné disky spojené osou omotanou provázkem.

Dozorce, který má na starosti vězně z řad svobodných občanů, zdvihne posledně jmenovaný předmět. „Vymyslelo to jedno z děvčat. Pěkná hračka, ale vyžaduje hodně cviku.“ Zdvihne ruku a plynule pohybuje zápěstím nahoru a dolů, spojené disky zázračně stoupají a klesají, pokaždé výš, až se nakonec dotknou jeho prstů.

Sir Robert to zkouší, ale dřevěná kolečka pod jeho nezkušeným vedením poskakují na konci provázku a tvrdošijně se odmítají vznést výš. Přesto ho ta hračka uchvátí.

„A pak tady máme tohle,“ dodá dozorce a pozvedne desku, na níž jsou připevněná tělíčka dvou netopýrů, rozříznutá tak, aby se odhalily jejich vnitřnosti. Mrtvolky jsou protkané nitkami a poseté malinkatými cedulkami.

„Není to pěkná podívaná, ale to se o cestě lékařského pokroku dá říci zřídka kdy,“ odpoví sir Robert, avšak nezdá se o tom být zcela přesvědčen.

„Mladý pán Závašit je jiný než ostatní. Pamatujte, jeden had v zahradě bohatě stačil.“ Dozorce ukáže na trávník pod nimi a sir Robert vidí ten rozdíl — chlapec stojí stranou, nikoli ze stydlivosti, nýbrž z přirozené povýšenosti.

Sir Robert si vybaví královnin názor, že ty děti jsou ďáblovo plémě, ale hravá vynalézavost koleček na provázku ho přesvědčí, že jedná správně. Povzbudí ho také myšlenka, že až stará královna zemře, nové zřízení jistě nebude podporovat vyhánění nadaných lidí ze země na základě pověr.

Sir Robert pomyslí na svého starého přítele, laskavého vdovce sira Henryho Grassala. Sir Henry vlastní panské sídlo v jednom z odlehlých anglických údolí a má bohatství, vědomosti, čas a záliby nezbytné k tomu, aby dětem poskytl potřebné útočiště a také, což není o nic méně podstatné, vzdělání.

Jak se sluší na válečného veterána, sir Robert začne spřádat strategii. Dokonce i nemocná královna má mnoho zvědů.

Duben 1558, venkovská cesta ve stínu stromů

Časné ráno na odlehlé cestě vedoucí k hlavní silnici. Objeví se krytý vůz tažený obyčejným koněm a zastaví. Spustí se žebřík. Z vozu se vynoří zablácení malí darebové, sedm chlapců a tři dívky, a choulí se k sobě, aby se zahřáli. Korunami stromů proniká zlomené sluneční světlo. Všechny děti svírají v ruce stříbrnou minci zdobenou portréty královny a cizího krále a vznešeným heslem: *PZMDG Rosa sine spina* — Filip a Marie z milosti Boží růže bez trnů.

Objeví se druhý vůz, velmi odlišný od toho prvního. Laťky po stranách jsou tak naleštěné, že jen září, kola jsou vyztužená železnými obručkami a v postrojích z nejlepší kůže jsou zapřaženi čtyři koně, ne jenom jeden. Vůz zastaví na opačné straně mýtiny,

znovu se spustí schůdky a po nich sejde deset dětí — je to však pravý opak té první skupinky. Tyhle mají čisté obličejy a šaty ušité na míru. Navzájem se pozorují přes paseku, jako dva týmy z jiných světů náhodně svedené dohromady v téže hře. Sir Robert ukáže na první vůz a pak na druhý a pobídne obě skupinky, aby přešly na druhou stranu. Děti tomu pokynu a jeho momentálnímu účelu rozumějí, ale nechápou hlubší důvody, které za výměnou stojí.

Tohle není úkol pro cizího člověka. Vozka bojoval se sirem Robertem Oxenbridgem ve Francii a svému bývalému veliteli bezmezně věří, ale nikdy neslyšel, že by děti takhle mluvily, vyměňovaly si dlouhé řady čísel a tvarů s cizími názvy, a dokonce se bavily o uspořádání nebes. Pokřičuje se a není si jist, jestli jsou jeho noví svěřenci prokletí, nebo požehnaní.

Sir Robert jede vedle něj a vozkova gesta i jeho nejednoznačného významu si povšimne. Sám stále pokládá děti za ctnostné, až na toho chlapce se zájmem o chirurgii, mladého pána Záviště — ten má hrozně neradostné oči.

Když výprava sjíždí z okraje údolí, Oxenbridge ukáže hluboko dolů. Ve vzduchu visí jediný sloupec kouře.

„Kouř z bohatého domu,“ poznamená, protože pozná rozdíl mezi kouřem z krbu a z otevřeného ohně, „z nejvyššího komína panství Opskurno — to je náš cíl.“

Usměje se na vozku. Spáchal už někdy někdo mírumilovnější vlastizradu?

LEDEN

I

První pobovor – žena

„Platí obvyklé podmínky?“

Její občasný zaměstnavatel se jen výjimečně uráčil odpovědět na otázku přímo. Štíhlými prsty bubnoval o stůl. „Bude to na delší dobu a v odlehlejších místě než obvykle.“

„Čas není problém,“ odpověděla herečka. „Pro ženy mého věku už dneska nikdo role nepíše.“

Její zaměstnavatel ji stále odpuzoval — ten nepřírozeně bílý nádech pleti, ty nemilosrdné oči —, ale práce pro něj jí přinášela jisté kompenzace, a nejenom finanční. Herečka díky němu pobývala v Jihočínském moři na jachtě, kterou někdo popsal jako plovoucí panské sídlo, na horské chatě v Dolomitech a v paláci ve Florencii. To všechno mu patřilo a ona slyšela i o jeho dalších nemovitostech. Zaměřila se na druhou část jeho popisu.

„Říkal jste, že to místo je odlehlé?“

„Velmi — ale nachází se v Anglii.“ Herečka by se zatvářila zklamaneč, avšak prudkost jeho odpovědi a překvapivá představa, že by se Anglie mohla pochlubit nějakým skutečně odlehkým místem, ji zarazila. Muž dodal: „Budete diskrétní. Zapůsobíte na místní. Nic jiného po vás nechci.“

Herečka se usmála. Na někoho zapůsobit, to jí šlo samo od sebe. „Ta stejná role, stejné kostýmy?“

„Samozřejmě.“

Zde by rozhovor za běžných okolností skončil, ale ona nedokázala odolat té palčivé otázce: „Do které části Anglie pojedeme?“

„Do Opskurna.“

Nepodařilo se jí skrýt překvapený výraz. „Ale tam přece nikoho nepouštějí. Drží se stranou, jsou jiní.“

„Zdá se, že mně udělili výjimku.“

„Udělili výjimku vašim penězům.“

„To je pravda — historičtí sklenáři, restaurátoři dřeva a štukatéři vyjdou draho. Připravte se, že se stanete vládkyní alžbětinského panského sídla.“ Postavil se a teprve pak pokračoval v řeči — to gesto říkalo: *Už žádné otázky*. „A ještě jedna drobnost — zvládnete zahrát matku?“

Zahrát matku — podával věci tak znepokojivým způsobem. Přikývla. Věděla, že se ho její krása nedotýká. Dynamika mezi nimi byla vždy pouze transakční.

Jeho chladná levá ruka sevřela její — měl ptačí zápěstí a železný stisk. „Takže domluveno,“ potvrdil a podal jí šek se zálohou. Vyplatil jí ohromnou sumu za to, že bude na veřejnosti hrát manželku, kterou nikdy neměl.

Druhý pobovor – chlapec

Chlapec stál před nádražím Vauxhall a díval se přes změt silničních pruhů, přechodů pro chodce a autobusových zastávek směrem k mostu. Bylo mrazivě chladno a ještě v 6.20 ráno panovala tma. Bude tam včas. Prsty přešel po vystřelovacím noži v kapse. Pokud se z toho člověka, s nímž se má setkat, vyklube nějaký zvrhlík, přijde ho to draho.

Podchod ignoroval, přehoupl se přes zábradlí. K nádraží se potácel mladý kravaťák, který podle všeho trochu přebíral. Chlapec si všiml vyboulené kapsy jeho saka a pohrával si s myšlenkou, že ho obere, ale pak se rozhodl, že to neudělá. Byl mimo svoje území a sám. Ručně kreslená mapa ho zavedla k bytům u řeky na západ od mostu a instruovala ho, aby při příchodu zmáčkl P. Podíval se nahoru — nóbl barák, vážně nóbl. Chlapec se bál, že P znamená parkoviště, a neměl v úmyslu nasedat k někomu cizímu do auta, ale P se nacházelo na horním konci řady stříbrných tlačítek. Nervozita přešla ve vzrušení. Cítil příležitost. Někdo bohatý pohlédl jeho směrem. Veřejnost ho sice mohla označovat za obět prostředí, ale on nebyl obětí nikoho a ničeho, byl sám sebou a chystal se něco dokázat. Ta nálepka se však dala využít: zjevně narazil na dalšího blázna, který byl odhodlaný ho vyléčit.

Zmáčkl tlačítko a z mřížky promluvil hladký hlas: „Běž do výtahu. A znovu stiskni P.“

Dveře se s cvaknutím otevřely. Tam, odkud chlapec pocházel, bylo výtahů jen málo, a když už člověk na nějaký narazil, tak nikdy

nefungoval. Byla to místa pokrytá graffiti, určená ke schůzkám a předávkám. V tomhle výtahu ležel koberec, do kterého člověku zapadly boty, a na stěnách visela zrcadla z broušeného skla. Vzhůru jel tiše a jeho pohyb, při němž se za dveřmi míhala čísla a mizela, nebyl vůbec znatelný.

Chlapec vyšel z výtahu do haly a s otevřenou pusou zůstal zírat na ohromující výhled. Na řeku dopadalo nažloutlé světlo a město se začínalo probouzet. Teď už venku jezdilo víc aut a sem tam nějaké kolo. Nad stolem před ním visel obraz téže řeky ve večerním světle s malou mosaznou cedulkou: *Monet 1901*. Pod obrazem seděla bronzová žába a zírala přímo před sebe.

Chlapec měl důvod k obavám. Někdo ho skutečně sledoval. Vysoký muž sklánějící se nad dalekohledem měl světlou, skoro albínskou pleť, nakrátko ostříhané stříbrné vlasy a vysoké čelo. Vrásky v jeho tváři byly tak jemné, jako by si držel věk od těla díky nějakému exkluzivnímu ošetření. Měl dlouhé, skoro na kost vyhublé ruce s pěstěnými nehty. Jeho krátký kabátek v indickém stylu, tmavé kalhoty a hedvábná košile s rozhalenkou ladily s jednoduchou elegancí luxusního střešního bytu. Chlapec to nevěděl, ale muž si svůj nábytek a umělecké předměty vybíral sám, ohrnoval totiž nos nad bohatými lidmi, kteří potřebují poradce, aby si pořídili něco vkusného.

Muž přešleštil čočky dalekohledu, nasadil na ně krytku a obrátil se k vnitřním kamerám. Ten chlapec byl hrubý, ale jeho obličej i postava působily slibně. Stiskl tlačítko domácího telefonu: „Přiveďte ho — a seberte mu ten nůž.“

Nějaký mladík návštěvníka bez velkého povyku odzbrojil — chlapec věděl, kdy si dát pohov. Pak ho uvedl do kanceláře, kde v řadě vedle sebe stály počítače a u jedné stěny skleněný stůl. Ve společnosti moderních výtahů se nacházely umělecké artefakty a obrazy, které chlapci nic neříkaly, až na to, že hlasitě křičely do světa, jak je jejich majitel bohatý. Hostitel vyskočil z křesla a chlapec poupravil svá očekávání: tohle není žádný dobroděj. Křivka mužo-

vých rtů v sobě měla něco bezcitného. Chlapce to rozrušilo a snažil se prosadit: „Proč ste mě sem pozval?“

Byl zvyklý odrovnávat lidi upřeným pohledem — právníky, soudce, dětské psychiatry, sociální pracovníky, policisty, konkurenty ve svém rajonu —, ale těmto nemilosrdným očím se vyhýbal. A co hůř, muž nemluvil. Chlapec byl zvyklý jednat s lidmi, kteří jdou rovnou k věci — dvacet babek, dvě kila, vinen, nebo nevinen, koho bodnout — a vedli především pracovní rozhovory. Když muž konečně promluvil, jeho hlas byl pevný jako stisk jeho ruky.

„Dáš si něco k pití?“

„Nepřišel sem na pití.“

„Já si dám kávu,“ sdělil starý muž svému asistentovi, „středně sladkou. A pro našeho přítele makronky — k pití nic.“ Asistent odešel z místnosti.

„Vážím si toho, že jsi přišel,“ pokračoval muž.

„A proč sem přišel?“

„Posaď se přece.“

Chlapec ho poslechl a všiml si, že křesla mají opěrky ve tvaru hlavy nějakého dravce.

Muž si bedlivě prohlížel jeho obličej a pak mu nabídl náznak úsměvu. Zjevně byl spokojený. „Proč jsi tady? To je správná otázka. Říkejme tomu spíš úloha než úkol.“

Chlapec nesnášel společenskou konverzaci. Z mírně olejové vůně mužových vlasů mu cukalo v nosních dírkách.

„Budeš hrát určitou roli — chápeš?“

„Nevím, vo čem to mluvíte.“

Muž vzal do ruky seznam chlapcových provinění — soud, datum, provinění a trest. „Vydávání se za jinou osobu, padělatelství, získávání peněz podvodem...“ Seznam pokrýval několik stránek — byla to nepříliš povznášející směs nepoctivosti a násilí.

Chlapec se rozhodl vynést svou kartu oběti. „Měl sem to těžký. Nedostal sem příležitost, chápete?“

„Měl jsi spoustu příležitostí. Jenomže tě vždycky chytili.“

Chlapec teď věděl, že ho muž bude chtít využít, ne vyléčit. „A co teda chcete?“

„Ztratil jsem něco vzácného a cenného. Stačí, když budeš vědět, že mi to někdo sebral před mnoha lety.“

„Musíte zaplatit.“

„Nemusím dělat vůbec nic.“

Dovnitř vešel asistent s podnosem a místnost prostoupila vůně čerstvě upečených makronek. Chlapec jednu popadl. Jeho hostitel udělal totéž, ale vybral si ji s pomalou, nenucenou elegancí.

„Jestli nedostanu žádný prachy...“ přerušil ho chlapec s plnou pusou.

Starý muž upíjel kávu a vůbec nespěchal. „Odmítáš moje podmínky dřív, než si je vyslechněš?“

Chlapec se kousl do rtu. „A za kolik teda?“ zeptal se.

„Dost na to, aby se to hodilo pro mého syna.“

Pro syna! Chlapec spolkl zaklení. Možná, nakonec...

„A to je kolik?“

„Přemýšlej v tisících.“

Vybavila se mu nóbl fráze: *Syn a dědic*. „A máte i jiné děti?“

„Mé ženě a mně se tohoto požehnání bohužel nedostalo.“

Takže chce syna — ale proč by si měl vybrat právě jeho? „A co ten sociální kurátor, co mě má na starosti?“

„Adopční dokumenty jsou připravené. Stačí je jen podepsat.“

„A tohle všechno děláte, abych našel — co vlastně?“

Starý muž té otázce nevěnoval pozornost. „Budeš přetvořen — dostaneš nové jméno, nové oblečení i nový hlas.“

Od toho, kdy jeho hostitel neříkal nic podstatného, se teď hovor najednou ubíral vpřed znepokojivou rychlostí. „A co když nebudu chtít?“

„Rozhodni se a zjistíš to.“

„A to bychom bydleli tady?“

„Asi měsíc nebo dva, než tě trochu vylepšíme, a pak v jednom venkovském městečku. Na venkově jsi ještě nikdy nebyl. Zkušenost je formou moci, Rodney.“

„Kdo je Rodney?“

„Rodney se k němu hodí, nemyslíš?“ oslovil starý muž svého asistenta a dodal: „Když se na něm trochu zapracuje.“

„Nepochybně, sire Veronale,“ přisvědčil asistent.

Takže to je sir, sir Veronal — chlapec nikdy v životě žádného „sira“ nepotkal a žádného „Veronala“ taky ne.

„Proč to děláte?“ zeptal se chlapec.

„Jsem filantrop,“ vysvětlil mu sir Veronal. „Dávám potřebným.“

Ale taky si berete, pomyslel si chlapec.

„A když někomu předložím velkorysou nabídku, rád bych slyšel odpověď.“

Ta nabídka byla úplná hovadina, ale chlapec měl v sobě hlubokou touhu vyhrávat.

„Možná to vezmu, když mi řeknete, co budu hledat.“

Vrásky na tváři sira Veronala vypadaly na okamžik jako jizvy. „Je to něco, co člověku pořád zůstane, dokonce i ve chvíli, kdy už je to pryč. Mně to někdo ukradl.“ Sir Veronal vstal. „Moje nabídka má přirozeně jisté podmínky. Použití násilí většinou znamená, že člověk přiznává selhání. Jak se to píše na lahvičkách s léky: Používejte jen podle pokynů. Pamatuj si, najímám si tě proto, abys poslouchal — ve škole, na ulici, všude.“

„Ve škole?“

„Děti toho vědí víc, než si dospělí uvědomují, ale chybí jim diskrétnost.“ Sir Veronal se usmál. *Diskrétnost* bylo pro toho chlapce v jeho současném stavu příliš náročné slovo. „Čímž myslím, že nevědí, kdy mají držet hubu. Musíš se naučit, jak se mezi ně obratně vetřít.“

Do pokoje vplula krásná žena, vysoká, ve středním věku, s mramorově bílou pletí a černými vlasy staženými zlatou sponou. Její oči měly nápadný fialový nádech a stála tak, jako by si tu pózu

nacvičovala, aby dosáhla maximální elegance. Mluvila tiše, ale pro-
nikavě zřetelně: „Vítej doma, Rodney.“

„To je lady Imogen,“ vysvětlil chlapci sir Veronal.

Rodney ženě váhavě podal ruku a sir Veronal si dovolil další
úsměv. Vzpurné hříbě zkrotlo.

„Chceme anglického chlapce s dobrým vychováním, který má
styl, ale není okázalý. Napřed tě pořádně oblékneme. A pak se pus-
tíme do toho přízvuku.“

Chlapec úslužně přikývl. Jeho dobrodinci jsou zjevně šílení
a přímo si o to koledují. *Hraj tu bru s nimi, řekl si, prostě to s nimi hraje.*

3

Třetí pobovor – učitel

Kariéra Jonáše Oblonga coby učitele dějepisu na všeobecném gymnáziu v Moss Lane — v jeho prvním zaměstnání — byla krátká, leč dramatická. Když se zeptal na svého předchůdce, ředitel se zahleděl na své boty a zamumlal: „Uprchl do Austrálie.“

Oblong brzy pochopil proč. Třída se pyšnila sedmerem mateřských jazyků, třemi hrůzu nahánějícími hrubiány a čtyřmi žáky, jejichž rodičům se zcela přičila představa, že by se jejich potomstvo mohlo naučit něco, co oni sami nevědí.

A pak tu byla ještě potíž s Oblongovým vzhledem, která nespočívala v jeho obličejí — ten byl totiž poměrně příjemný —, nýbrž v jeho křivých nohou, jež byly vzhledem ke zbytku těla nepoměrně dlouhé. Vytáhlá stavba těla s sebou nesla neohrabanost, vlastnost, která sice v jiných oblastech působila roztomile, ale při udržování kázně ve třídě mu příliš nepomáhala.

Oblong začal dobře — jeho inscenace velkého požáru z roku 1666 s papundeklovým modelem města ve školním parku vyvolala nevídanou vlnu zájmu o dávnou minulost Anglie —, jenže záhy se věci pokazily. Když rozdělil třídu na puritány a kavalíry, vedlo to ke dvěma rozbitým oknům a názorná ukázka týkající se pokorného krále Knuta, který dokazoval svým dvořanům, že nedokáže poručit mořským vlnám, způsobila potopu.

Konvenční výukové metody nebyly o moc úspěšnější. Po třech minutách před tabulí ho přerušil Conway, hlava klučičího gangu Tygří žraloci, který nechoval žádnou úctu k jiné autoritě než ke své vlastní.

„Nemůžeme se bavit o Světovém poháru?“

„To nejsou dějiny.“

„A proč ne?“

„Protože se to ještě nestalo.“

„A co ten poslední?“

„To je nudnýýý,“ zaúpěly dvě dívky v první lavici.

„Poslední Světový pohár nemáme v osnovách.“

„On to neví,“ zabučel Conway. „He he, vy nevíte, kdo vyhrál.“

„Brazílie?“ tipl si Oblong.

Po celé třídě se ozval řehot.

Conwayova vodní bomba zasáhla Oblonga do ramene a v jeho jemné duši se cosi zlomilo. Vzal ze svého stolu plastový džbánek na vodu a vytil jeho obsah Conwayovi na hlavu zrovna ve chvíli, kdy do dveří vešel inspektor. Třída vycítila učitelův osud, po zbytek hodiny se všichni chovali vzorně a na konci se málem omluvili — dokonce i Conway.

Na pracovní burze Oblonga označili buď jako překvalifikovaného, nebo nedostatečně kvalifikovaného pro každé volné místo kromě těch učitelských, kde se jeho neschopnost předložit byť i jediné doporučení ukázala jako fatální nedostatek. Žena za pultem mu podala výtisk vzdělávací přílohy deníku *Times* s oslíma ušima a s mdlým úsměvem dodala: „Člověk nikdy neví.“

Oblong investoval dvě libry ze svých tenčících se úspor do malého kapučína a zašel do místního parku. Díky vzdělávací příloze se dozvěděl, že existuje velká poptávka po učitelích přírodních věd, a ještě větší po doporučeních. Vytrval až do poslední stránky, na které černě orámovaný obdélník jako pohřební oznámení nabízel následující místo: *Opskurenská škola — hledáme učitele dějepisu — POUZE MODERNÍ DĚJINY — pošlete životopis s fotografií, doporučení nevyžadujeme.*

Stejně jako všichni ostatní, i Oblong slyšel o Opskurenském údolí a stejnojmenném městečku, které následkem jakéhosi rozmaru dějin získalo nezávislost — žádný poslanec a žádný biskup, pouze

starosta. Věděl také, že Opskurno je pověstné svou nechutí vzít na vědomí existenci okolního světa: návštěvu města nedoporučoval žádný turistický průvodce a dějiny hrabství o něm mlčely. Oblong usoudil, že to celé bude nejspíš nějaká fáma.

Nicméně to ráno odeslal žádost, v níž uvedl, že „touží se svými svěřenci sdílet vše moderní, nic zatuchlého a obstarožního“.

K jeho úžasu přišla odpověď obratem:

Vážžený pane Oblongu,

Vaše renomé i priority na nás velice zapůsobily. Dostavte se na pobovor v novém roce, 2. ledna v 16.00 (před začátkem pololetí tu bude klid). Dojeďte vlakem do Hoy, potom to už bude zkouška Vaší podnikavosti.

S veškerou úctou

Angela Trimbleová, školní vrátná

Oblong si na internetu vyhledal vlakový jízdní řád a zjistil, že do Hoy je z Londýna dobré spojení. Stanice byla nečekaně starobylá a malebná, s krásně zachovalou návěštní budkou z latěk. Zamával na taxík.

„V Opskurnu nemají auta,“ odpověděl taxikář s úsměvem, který odhalil bezzubé dásně.

„Mám tam ve čtyři hodiny pracovní pobovor.“

„V Opskurnu? A kdo jste — archanděl Gabriel?“

„Jsem učitel.“

„A co učíte?“

„Dějepis.“

Taxikář se zatvářil pobaveně. „Pojedete autobusem do Twelve-Mile k poště a pak nastoupíte na vyhlídkový vůz.“

„Proč nemůžu jet taxíkem?“

„Vůz čeká na autobus, nečeká na taxík. Je mi líto, kamaráde. Opskurno není jako jiná města. Autobusová zastávka je tamhle.“

Na autobusové zastávce visela pod běžnými destinacemi ještě jedna oddělená tabule: *Autobus do Opiskurna na vyblídkový vůz, odjezd dle potřeby*. Autobus — starý autokar značky Volkswagen — přijel za několik minut.

„Tak jedete, nebo ne?“ zavolal na něj z okénka neurvalý řidič. Oblong se vyšplhal dovnitř.

Autokar rychle ujížděl kolem zvlněných kopců a polí, pak se celý uprskaný vyškřábal do dlouhého kopce a zastavil pod obrovským rozvětveným dubem. Oblong se rozhlédl kolem. Neviděl nic pozoruhodného.

„Tohle je pošta Twelve-Mile, tohle Opiskurenské údolí a vy mi dlužíte šest babek.“

Oblong zaplatil. Autokar zmizel v mračnu kouře stejnou cestou, po které přijel.

Na všech světových stranách se v zimním slunci vyhřívaly hory, ale údolí pod nimi bylo skryté v mlze. Oblong stál na okraji obrovského kotle a někde v něm cíhalo Opiskurno a pracovní pohovor. Připadalo mu zvláštní, že zrovna město natolik odhodlané odolávat moderní dopravě trvá na dějepisáři zaměřeném na novodobou historii. Vtom zaslechl hrčivý zvuk a po něm zdánlivě netělesný hlas — hluboký bas, který jako by se linul z jeskyně — a útržky písně, kterou zpíval:

*Ne všichni, kdo chodí v sametu, jsou dobří,
mé dítě,
pozor na ty, kdo baží po stříbře, ne po dřevě,
mé dítě...*

Z mlhy se vynořilo neobvyklé vozidlo: zčásti bicykl, zčásti otevřený vůz poháněný pedály, písty a propojenými válci. Dvojitá lavice vzadu byla schovaná pod sklápěcí plátěnou stříškou. Řidič měl na sobě ochranné brýle, které mu zakrývaly obličej, ale nikoli kšticí vlasů rudých jako oheň. Po straně vozu se vinula následující slova

vyvedená zeleným a zlatým zdobným písmem: *Pozemní a vodní společnost bratří Polkových* a pod tím menšími písmeny: *Majitelé: B. Polk (pozemní) a B. Polk (vodní)*. Řidič si mastnými prsty uhladil předeek košile plné mastných skvrn a představil se jako Boris Polk. „Jedu o sedm minut později, omlouvám se — mám mokré špunty a viditelnost je nulová.“

„Já jenom že on odjel před třemi...“

„Čas vyrovnává vzdálenost s rychlostí. Neplette si mě s tím nezdořákem, co každému říká: Tohle je pošta Twelve-Mile, tohle je Opskurenské údolí a vy mi dlužíte šest babek. To je Bert — jsme jednovaječná dvojčata, ale on je o pět minut starší. Já vynalézám a on se stará o administrativu. On má děti, kdežto já ne, já jsem si zvolil zemi a on vodu, což je zajímavé, protože...“

„Já mám pracovní pohovor — svůj *jediný* pohovor...“

„Pohovor!“ zvolal Boris a nadzdvihl si ochranné brýle, aby si mohl cestujícího lépe prohlédnout. „Já jsem na pohovoru nebyl od toho léta... Bylo to deštivé léto, kdy to jenom...“

„Ten pohovor začíná ve čtyři.“ Oblong ukázal na hodinky, aby zdůraznil, co říká. „A do čtyř, pane Polku, zbývá méně než hodina.“

„Vážně? Konstatování, že čas vyrovnává vzdálenost s rychlostí, je pouze jiný způsob, jak vyjádřit, že to není vůbec daleko — vzhledem k tomu, že tam stojíte jako totem —, protože žádná rychlost se nekoná.“

Vytrestaný Oblong si položil kufr do zadní části vozu a chystal se vlézt si vedle něj, když tu Boris navázal: „Kamaráde, vy jste spolejezdec, ne cestující, který platí jízdné. V Pozemní a vodní společnosti bratří Polkových neplýtváme energií. Když budete šlapat jako o závod, pojede to jako o závod.“

„Tak dobře,“ uvolil se Oblong.

„Můj patentovaný vakuový systém vytváří tah — laskavě si povšimněte, že bez hluku motoru —, a tak uvádí do pohybu boční kola a...“

„Neměli bychom raději...?“

„Avanti!“

V genech rodu Oblongů převládala poklidnost, jak dokládal rodokmen plný nižších diplomatů (toho druhu, kteří ozdobným písmem rozepisují rozmístění hostů u stolu, ale nečiní žádná důležitá rozhodnutí). Občas se nicméně vynořil nějaký darebný chromozom jako například u jistého Jednouchého Oblonga, což byl pirát, jehož pověsili Francouzi v šedesátých letech osmnáctého století. A teď se v potomkovi Jednouchého Oblonga pohnula hluboko pohřbená touha po dobrodružství, podpořená závratnou rychlostí, svistotem a šumem vakuového systému a Borisovou zálibou v projíždění zatáček na dvou kolech místo na všech čtyřech. Dojem jízdy na horské dráze ještě umocňovala mlha. V některých místech byla o něco řidší a odhalila kus výhledu, ale potom se hned zase zavřela. V těchto krátkých okamžicích zahlédl Oblong živé ploty a sady, dokonce i vinici — a pak, na jediný velkolepý okamžik, spatřil i hradbami obehnané město, les věží všech velikostí a tvarů obklopený řekou.

Když vyhlídkový vůz konečně s trhnutím zastavil, už se rychle stmívalo. Z řeky pod nimi se jako kouř vinula mlha.

„Tak tohle je řeka Opskura.“

V temnotě se znepokojivě tyčil most svírající s městem pravý úhel, soudě podle rozsvícených oken, která se podobala rozmazaným žlutým skvrnám.

Oblong se vydrápal ven. „Co jsem dlužen?“

„Nic — a hodně štěstí, jen buďte sám sebou.“

Řidič mu vesele zamával a Oblong vyrazil vzhůru po mostě. Když došlapoval na dlažební kostky, chodidla se mu prohýbala do oblouku. Ze zábradlí na něj zírali mytičtí kamenní ptáci a zvířata. V nejvyšším bodě most zahýbal prudce doleva a pak klesal ke zlověstně vyhlížející vrátnici se spuštěnou padací mříží. Město Opskurno bylo zjevně postaveno s cílem udržet nepřátele vně hradeb — anebo obyvatele uvnitř. Oblong volal a mával rukama tak dlouho, dokud se mříž s velkým rachotem nezasunula do opevnění. Na sever vedla otevřeným obloukem široká ulice nesoucí název Zlatá střední.

Na dřevěné lavičce u zdi vrátnice seděla sošná blondýna a četla si ve světle plynové lampy (byl to poměrně těžko uvěřitelný výjev), která jí visela nad hlavou na vkusném háku. Postavila se. *Může jí být kolem pětatřiceti*, pomyslel si Oblong, *a člověk by si s ní neměl zabrávat*.

„Vy budete nejspíš Jonáš Oblong.“ Měla hluboký hlas a mluvila vážně a přímočaře.

„A vy musíte být Angela, školní vrátná,“ odvětil Oblong.

„Pro vás jsem slečna Trimbleová.“ A dodala: „Máme to dnes ale příšerný večer,“ jako by to byla jeho vina.

Oblong zaslechl zvuk houslí, slabý, ale výrazný. Někdo suverénně cvičil odstrašující sled arpeggií.

„Máte tu zřejmě kvalitní výuku hudby,“ poznamenal, aby si ji trochu naklonil.

„Máme kvalitní výuku všeho — tohle je Opskurno, na to nezapomínejte.“

Oblong se letmo podíval na hodinky.

Gesto na vrátnou nijak nezapůsobilo. „To jsou ty moderní dějiny, pořád samý spěch. Pokud nejste členem personálu, nesmíte dovnitř — a členem personálu nejste, dokud vás nenajmeme.“ Otevřela dubové dveře za sebou. „Radila bych vám, abyste si zapamatoval, že co se týče dějin, máme tu velmi specifické požadavky.“ Dovedla Oblonga do vrátnice a kamennou chodbou prošli k dalším dubovým dveřím, vyztuženým rozpěrami a pobitým zrezlými hřebíky. Vrátná zdvihla klepadlo ve tvaru groteskního obličejce a nechala ho dopadnout.

„Pojďte dál,“ ozval se povzbudivý, přátelský hlas.

U protější zdi se nacházel velký stůl. Nad ním visel rozpis hlídek. Čelem k němu stála dvě zdobná dubová křesla, která tam nejspíš někdo přinesl speciálně pro tuto příležitost, soudě podle zašlého vzhledu ostatních částí výzdoby. Obě křesla byla obsazená: na jednom seděl nevysoký kulatý mužík s malýma očima a zplihlými tmavými vlasy, na druhém spočíval vysoký kostnatý muž s velkým

nosem, holou hlavou a bílým huňatým obočím. Malý muž byl přepychově oblečený. Oblečení toho vysokého mohlo být sice svého času drahé, ale teď už by se nehodilo ani do slušného stánku s oděvy z druhé ruky. Oblong měl pocit, že se navzájem nemají příliš v lásce.

Naproti křeslům stála stolička. Oblong poslechl malého muže, který ho vyzval, aby se posadil. Připadal si jako na lavici obžalovaných. Vysoký muž mu podal ruku a představil svého malého kolegu.

„Tohle je pan Herbert Hrabáč, náš starosta. Rád se účastní najímání nových členů učitelského sboru. A já jsem Rhombus Smith, ředitel opskurenské školy.“

„V našem městě bereme vzdělávání mladých velmi vážně,“ skočil mu Hrabáč do řeči úlisným hlasem s výraznými sykavkami. „Máme rádi, když se naši učitelé soustředí na svůj obor. Chemikáři neučí francouzštinu. Tělocvikáři se nemotají do zeměpisu. A učitelé moderní historie...“

„... se drží svého kopyta,“ dodal Oblong, protože si pamatoval znění inzerátu.

„Za katedrou i v životě,“ uzavřel Hrabáč a pak ze sebe začal chrlít staccatový sled otázek.

„Závislí členové rodiny?“

„Žádnou nemám.“

„Záliby?“

„Píšu básně.“

„Ale nejsou to historické básně, že ne?“

Oblong zavrtěl hlavou.

„Už vám něco vyšlo?“

„Ještě ne.“

Hrabáč přikývl. Oblongovy dosavadní spisovatelské neúspěchy zřejmě považovali za pozitivum.

„A to vám zabírá všechnen volný čas?“

Oblong znovu přikývl.

„Uvědomujete si, že budete učit moderní dějiny a kromě toho vůbec žádné jiné dějiny?“

„Držet se svého předmětu, tomu rozumím.“

„Chcete se nás na něco zeptat?“ nabídl mu Smith zdvořile.

„Máte nějaké otázky?“ zopakoval po něm Hrabáč, ale řekl to netrpělivě, jako by už byl rozhodnutý, navzdory tomu, že se vůbec nepídili po tom, jak nadaný je Oblong coby historik nebo učitel (což jsou samozřejmě dvě velmi odlišné věci).

Oblong se zmínil o ubytování — bude mít byt sám pro sebe, nebude platit nájem, a navíc mu zajistí uklízečku. Zeptal se na jídlo — dostane snídaně a obědy, také zdarma. Chtěl vědět, jaký bude mít plat — velmi štedrý, byť v opskurenské měně. Nakonec se zeptal, kdy by měl nastoupit.

Na tuhle otázku mu odpověděl Hrabáč, stejně jako na všechny ostatní. „Pololetí začíná za deset dní — přijedte o čtyři dny dřív, abyste se tu zabydlel. Budete třídním čtvrté třídy a ve všech ostatních třídách budete učit moderní dějiny.“

Hrabáč vstal. „Půjde to,“ pronesl a přibližně tím směrem, kde seděl Oblong, dodal: „Na shledanou — musím jít, na večeri očekávám důležité hosty.“

Dovnitř vstoupila slečna Trimbleová, pomohla starostovi do dokonale čistého svrchníku z velbloudí srsti a oba odešli.

Rhombus Smith zavřel dveře. „Samozřejmě můžete odmítnout, ale já bych byl raději, kdybyste to místo přijal. Zavděčit se panu Hrabáčovi je velmi těžké.“

„Ještě nikdy jsem nebyl na pohovoru u starosty.“

„To je cena, kterou platíme za to, že se můžeme vyhnout těm idiotům ve Westminsteru.“

„On si zve na pohovor každého?“

„To ne. Ale učitel moderních dějin je u nás politická pozice.“

„Pardon?“

„Zkoumání minulosti je samozřejmě vaše záliba, ale my máme zakázáno studovat dávnou historii — zapovídá to zákon.“

„A proč?“

„Cha cha, to je dobrá otázka — na to, abych to zjistil, bych tu dávno historii musel studovat, nemyslíte? Takže si prostě pamatujte, že se musíte držet novodobých záležitostí. Od roku osmnáct set dál, to je předpis. A žádné dějiny Opskurna, o těch byste ostatně stejně nic vědět neměl. Takže, chlapče, berete to, nebo potřebujete ještě pět minut na rozmyšlenou?“

Oblong neměl ani náznak jakýchkoli vyhlídek na nějaké jiné uplatnění a pevně věřil staré moudrosti, že dobrý ředitel nikdy nestojí v čele špatné školy. Takže místo přijal.

„*Splendido!*“ zvolal Rhombus Smith a vřele mu potřásl rukou. „Mé heslo je, že zatímco odborníci na přírodní vědy učí, my v humanitních oborech studenty civilizujeme. Souhlasíte?“

Oblong vlašně přikývl a ředitel zatím prohledával různé části nábytku, až nakonec vytáhl dva cínové korbele a velkou lahev s etiketou *Kurážný speciál starého Ferdýho*. „Hrozná práce, sloužit tady na vrátnici. Díky tomuhle si udržují zdravý rozum.“

Pivo bylo skutečně nezapomenutelné, zemité a s mnohovrstevnatou chutí. Rhombus Smith zdvihl svůj korbel k přípitku. „Na vaši šťastnou budoucnost na opskurenské škole.“

„Na moji... šťastnou... budoucnost,“ zopakoval Oblong nepřilíš přesvědčeně.

Ředitel otevřel okno a vyhlédl ven. Jeho plodnou myslí, která se vyznačovala poněkud výstřední fotografickou pamětí, prolétlo několik obskurních pasáží z literárních děl popisujících mlhu. „Kdo je váš nejoblíbenější autor, co se týče počasí?“ zeptal se a zavřel okno.

„Shakespeare.“

„Já osobně mám rád Conrada. Námořníci počasí prostě rozumějí. A jaký je váš oblíbený citát o počasí?“

Oblong zaváhal.

„Co třeba Mark Twain: *Podnebí je to, co člověk očekává, a počasí je to, čeho se mu dostane.*“

Rozhovor pokračoval dál v podobném duchu. Vedli společenskou konverzaci o literatuře a Oblong se postupně naladil na Smithovu zálibu v anglickém románu devatenáctého století. Kromě citátů mu ředitel prozradil i další podrobnosti. Oblong se měl stát členem učitelského sboru denní školy, která přijímá výhradně děti z města a okolních vesnic. „Nejspíš se setkáte s větší porcí nadání, než na jakou jste zvyklý... Budou vám šlapat na paty,“ dodal Smith.

Oblong našel Borise s jeho vyhlídkovým vozem tam, kde ho opustil.

„Takže jste to místo dostal.“

„Jak jste to poznal?“

„To nejisté nadšení ve vaší chůzi.“

Cestou nahoru Boris nešlapal na pedály tak zuřivě a píсты se pohybovaly plynuleji, což vedlo k méně nebezpečné jízdě, dokud je málem nepotkala nehoda. Když vůz zpomalil v ostré zatáčce poblíž pošty v Twelve-Mile, na obzoru se objevil velký černý sedan s naplno rozsvícenými předními reflektory. Boris zahrnul a zatáhl za brzdu, vůz se vychýlil na stranu a zastavil napříč uprostřed silnice. Černé auto se skřípěním zabrzdilo.

„Co to sakra je?“ vykřikl Boris.

„To je rolls-royce,“ vykotal Oblong.

„I kdyby to byl sám prorok Eliáš v ohnivém voze, je mi to jedno, takhle se po opskurenské silnici zkrátka nejedí.“

Boris se rázným krokem vydal k autu, které vyvrhlo vysokého postaršího muže, jenž vykročil směrem k Borisovi s překvapivou elegancí.

„Vy... víte vy, k čemu se používá klakson?“ Muž mluvil klidně. Jeho oblečení vyzařovalo stejnou auru bohatství jako jeho vůz. „Zmizte z té silnice, nebo vás z ní vytlačím.“

„Vy že mě vytlačíte...?“

Muž se vrátil k autu, které se vzápětí začalo valit vpřed. Boris si skoro nestačil uvědomit, že se jedná o skutečnou výhrůžku. Popadl řadicí páku, zacouval na louku a rolls-royce zrychlil a odjel.

Na chladiči na místě obvyklé letící stříbrné dámy zahlédl Oblong pozlacenou lasičku.

„To jsem ještě nikdy, nikdy...“

Svět se vrátil do normálních kolejí. Autobus do Hoy na ně čekal s tím stejným nevrlym řidičem. Oblong zamával Borisi Polkovi na rozloučenou. Další průzkum Opskurna bude muset počkat.

Rodney Lapillus se hrbil na zadním sedadle mezi svými adoptivními rodiči. Venkov ho nezajímal a představa večere se starostou ještě méně, ale auto všechno změnilo — dotek kůže a její vůně, vzor zvířecí srsti, stupátko, dravé vrnění motoru. Skutečnost, že sir Veronal vyhnal ono směšné vozítko ze silnice, mu potvrdila, že jde o muže hodného následování. Herečka přemýšlela o jiných věcech. Nešlo jí na rozum, proč se její zaměstnavatel tak fanaticky zajímá o Opskurno. Bylo všeobecně známo, že celé město je jeden velký anachronismus a že jeho obyvatelé chovají k okolnímu světu iracionální nepřátelství. Chlapec se jí nezamlouval a nelíbilo se jí, že hraje manželku sira Veronala, aby usnadnila adopci, jejíž účel pro ni byl stejně nepochopitelný. Ale bavilo ji hrát v živém dramatu, jehož budoucí scény, stejně jako městečko pod nimi, byly dosud zahalené mlhou tajemství.

Boris Polk zaparkoval otevřený vůz v jednom z přístřešků Pozemní a vodní společnosti bratří Polkových a pospíchal přes dvůr do svého bytu. Byl rozrušený. Do Opskurna zavítali lidé zvenčí jen zřídka, a když už, byli nervózní a uctiví. V kontrastu s nimi vyzařovalo z řidiče rolls-royce arogantní přesvědčení, že je v právu. Borise napadalo jen jediné vysvětlení: že se právě setkal s novým majitelem zámku. Nedokázal si však představit, jaké by měl někdo zvenčí důvody k tomu, aby provedl tak velkolepou investici v místě, kde nikoho nezná. Představa, že by se měl zámek znovu otevřít, ho trápila.

Lidé z města o minulosti Opskurna nic nevěděli, ale ve venkovské komunitě v údolí se tajemství zjevně předávala z generace na

generaci. Měl na mysli zejména tajnústkářskou postavu, která souse-
dila s pivovarníkem Billem Ferdym a jež byla známá výhradně jako
Ferensen. Na půdě Boris choval svého jedinečného (a také jedině-
ho) poštovního holuba jménem Pandžán — Hrabáčovi nohsledi
totiž veškerou komunikaci mezi městem a venkovem zadržovali.
Na venkovany pohlížela radnice velmi podezíravě.

Boris napsal Ferdymu krátký vzkaz:

*Bille, vyříd' Ferensenovi, že jsem se setkal s novým majitelem zám-
ku — byl to zneklidňující zážitek. Boris*

Sroloval zprávu do malinké kovové schránky připevněné k holu-
bově hrudi. Pod Pandžánovým ošuntělým zevnějškem se skrývala
břítka inteligence. Stačilo zašeptat jméno „Ferdy“. Vzkaz neobsa-
hoval žádost o radu ani návrh, co by se mělo podniknout. Boris
nečekal odpověď. Venkované chovali Ferensena ve velké úctě, ale
on do města nikdy nechodil a jen málo lidí z města vědělo, že vůbec
existuje. Boris se nicméně uložil ke spánku s pocitem úlevy, že se
o svou zkušenost s někým podělil.

4

Koupě

Za výlohou Tretek, cetek a relikvií, jediného opskurenského starožitnictví, které se nacházelo na Zlaté střední, soupeřila o pozornost kolemjdoucích ohromující sbírka předmětů. Hroší hlava shlížela na sloní nohu, viktoriánský mikroskop stál mezi dvěma turbany, z vyplétaných sněžnic trčely oštěpy a obrovská loutka alegorie času, s pažemi a kosou zavěšenými na rybářském vlasci, seděla na houpacím koníkovu. Obchod patřil paní Klepné, ale vedla ho její neteř, Orélie Ruchová, která shromažďovala zboží z vetešnictví a domácích výprodejů. Vizuální vtíp, který sršel z výlohy, náležel výhradně Orélii.

Ten večer, kdy Oblong absolvoval pohovor, seděly teta s neteří u malého krbu v zadní části obchodu a srovnávaly výnosy z prodeje a náklady na nákup, což bylo vždycky ošemetné téma.

„Tohle je hotová pohroma,“ pronesla pronikavě paní Klepná a ukázala na hroší hlavu.

„Je to skvělý námět k rozhovoru.“

„Kolikrát už jsem ti... Tohle je obchod, kde se věci prodávají pro zisk, ne debatní kroužek. A pamatuj si, já se k obchodu snižuju jenom proto, abych ti dala práci.“ Důvěrně známou přednášku přerušilo zaklepání na dveře. „Řekni jim, že máme zavřeno. Copak lidi neumějí číst?“

Orélie Ruchová v sobě měla něco cikánského a zároveň svůdného i odstrašujícího. Měla dlouhé černé vlnité vlasy a rošťácké, temně oříškové oči. Muži ji zdálky obdivovali, ale k jejímu zklamání se ji jen málokterý pokusil poznat blíž. Nosila mosazné náramky,

obnošené džíny, tričko a roztřepenou vlněnou šálu. Oproti tomu paní Klepná měla na sobě kašmírový svetřík a boty z lesklé lakované kůže. Bydlela v prestižním věžovém domě na severu města. Natolik rozdílné byly jejich příjmy z obchodu.

Orélie si bývala bližší se svým zesnulým strýčkem Bartolomějem Klepným než s jeho ženou. Byl to bratr její matky, stavitel s geniálním nadáním umísťovat strhující nové stavby do změti opskurenských domů, věží a chodníčků.

Až jako vdova dovolila paní Klepná svým společenským ambicím plně se projevit, pracovala si cestu na Hrabáčova soirée a do rady Opskurenské obrody, městské charitativní organizace, kde zabobaní občané dobročinnost spíše hlásali, než aby se jí skutečně zabývali. Paní Klepná si chtěla otevřít luxusní obchod, a zainvestovala proto do prázdné nemovitosti na Zlaté střední, ale zalekla se kapitálových výdajů a nákladů na personál. Když se do Opskurna vrátila její osiřelá neteř a jako kompromis jí navrhla otevřít v domě starožitnictví, které za skrovný plat a byt nad obchodem sama provede, paní Klepná souhlasila s dvouletou zkušební lhůtou. Starožitnosti koneckonců vždycky přitahovaly dobře zaopatřené lidi. Ačkoli se nakonec Oréliin výběr zboží zaměřoval spíš na výstřední předměty než na starožitnosti, obchod rychle poskočil ze stavu, kdy si na sebe sotva vydělal, do zisku. Orélie v něm zůstala, navzdory kulturní propasti, která ji dělila od tetičky, jež měla dar zhmotnit se právě ve chvílích, kdy přišli vlivnější zákazníci, ale jinak se obchodu vyhýbala.

Orélii už táhlo na třícítku, toužila po dobrodružství a neměla vůbec v úmyslu nechat tajemného návštěvníka utéct. Při pohledu skrze špehýrku ve vstupních dveřích se muž venku znepokojivě objevoval a zase mizel, ale jeho klobouk se širokou krempou a kožené boty jí byly povědomé.

„Je to Hayman.“

„Myslíš toho tuláka?“ ušklíbala se paní Klepná, i když moc dobře věděla, kdo to je.

„Přišel za námi Hayman Salt.“

Orélie otevřela dveře. „No nazdar,“ pronesla, což byl její tradiční pozdrav pro starého mrzouta, s nímž měla veskrze harmonický vztah. Salt, vedoucí oddělení opskurenských městských zahrad a vrchní pěstitel, vmanévroval svou mohutnou postavu do dveří. V teplém pokoji se z něj kouřilo jako z konvice na čaj. Nelichotivý titul, kterým ho počastovala paní Klepná, používali i jiní, ale Salt nebyl žádný tulák, protože měl jak řádný domov, tak zaměstnání. Nicméně v několika ohledech byl ten popis přesný: v jeho tváři, neobratně oholené a zčervenalé pobyttem venku, se zračil neurčitý tulácký výraz, který kolísal mezi ustaraností a bezstarostností, a hřívá jeho šedivějících vlasů volala po hřebenu. Za těmi posměšky se však skrýval i temnější důvod: Salt pravidelně mizel na venkov na „výpravy do terénu“, jak tomu říkal. Podle městské šeptandy se dokonce bratřil s venkovany a navštěvoval jejich domovy. O jeho zahradnických kvalitách nemohl nicméně nikdo pochybovat. Formální městské záhony a méně šlechtěné Hájové zahrady se pyšnily řadou hybridních rostlin, které nerostly nikde jinde v Anglii. Každá z nich byla neskromně označená kovovým štítkem: od Haymanova áronu až po Haymanovu ostálku. Ale zahradníková pýcha byla okořeněná humorem. Když si starosta stěžoval na nedostatek poct věnovaných jeho osobě, objevila se na záhonech Hrabáčova petúnie, jejíž okvětní lístky hrály otřesnou směsí oranžové, žluté a zelené a jejíž květy hnilobně páchly. V Opskurnu, kde byly mimořádné vědecké schopnosti zcela běžné, se nikdo nepozastavoval nad tím, jak je to možné, že je Salt coby stvořitel nových druhů tak produktivní.

Jeho návštěvy v Tretkách, cetkách a relikviích měly prostý důvod — prodával do starožitnictví své archeologické nálezy, od římských vojenských spon až po mince skrovné hodnoty, které objevil při svých vykopávkách. Většinou chodíval během polední pauzy, předložil zboží, chvíli se handrkoval s paní Klepnou a nakonec stvrdili obchod sklenkou jejího odporně sladkého šery.

„Vy jste úplně promáčený!“ vyjekla paní Klepná.

Salt hodil svůj klobouk a kabát Orélii, která ucítila, že jí do stehna narazil nějaký tvrdý předmět — zahradnická lopatka. Zatímco se Salt soukal do prostřední židle u krbu, sáhla mu do druhé kapsy: byl v ní svazek igelitových tašek — na výsadbu sazenic nebo vytrhávání plevele však nebylo vhodné počasí ani roční doba. Bez obvyklé společenské konverzace vytáhl Salt z kapsy saka čtyři barevné kameny, červený, modrý, hnědý a bílý. Na povrchu byly trochu flekaté, ale barva i tak bohatě zářila a všechny byly dokonale kulaté a stejně velké. Orélie si všimla napětí v Saltových ramenou, jako by se těch kamenů chtěl zbavit a zároveň si je nechat.

Obě ženy se dívaly na zboží. Paní Klepná viděla zisk. Orélie cítila jakousi nehmotnou přítomnost.

„Kde jste je našel?“ zeptala se paní Klepná.

„Deset guinejí za jeden. Berte, nebo nechte být.“

Orélii ty kameny připomínaly jednotlivé živly — oheň, vodu, zemi a vzduch — a její reakce s sebou nesla instinktivní vhled: nejsou jen na ozdobu, mají nějakou funkci.

Paní Klepná si Saltovu příkrou odpověď vyložila jako novou vyjednávací techniku. „Korálky prodáváme dva za penny. Ale přiznávám, že jsou pěkné — tři guineje za každý z nich a k tomu guineu navíc za to, že jste si na nás vzpomněl.“

„Jsou nádherné,“ poznamenala Orélie, která se chtěla postavit tetině lakotě.

„Dvě guineje za to, že jste si vzpomněl,“ dodala paní Klepná s úšklebkem.

„Deset guinejí za kus,“ odvětil Salt s napětím v hlase.

Paní Klepná, celá bledá rozčilením, souhlasila.

Když jim Orélie nalila šery, znovu se projevila Saltova obvyklá povaha. „Z které ruky?“ zvolal a podal jí z druhé kapsy hrst cibulek. „Haymanovy krokusy!“

Cibulky s nazelenalým nádechem na koříncích a modrými skvrnami na papíru podobné vnější slupce slibovaly jedinečné květy.

Paní Klepná odmítla nabídnout tulákovi druhou sklenku. Když Orélie Salta vyprovázela, pošeptal jí: „Na těch kamenech mi něco nehraje. Na vašem místě bych je rychle poslal někam hodně daleko.“

Jakmile se za zahradníkem zavřely dveře, paní Klepná, jejíž povýšený zevnějšek skrýval mysl podobnou počítadlu, se obrátila k neteři. „Tenhle tvůj sentimentální projev mě stál šestadvacet guinejí.“

„Salt ví, kdy držet cenu.“

„Nejspíš jsou kradené.“

„Ale teti, to snad nemyslíš vážně.“

„Nevíš, kam v noci chodí.“ Paní Klepná běžně kořenila hovor narázkami na tajné, zejména noční aktivity svých zákazníků. „Vědomosti znamenají moc,“ naznačila jednou, když jí neteř ten zvyk vyčítala. Zatímco Orélie truchlila nad ztrátou strýčkova usměrňujícího vlivu, Deirdre Klepná obrátila pozornost k praktickým záležitostem. „Na cedulku napíšeme *Prastaré opskurenské uklidňující kameny*.“

„A co to přesně znamená?“

„Středověké kamínky na ukrácení dlouhé chvíle.“

„Aha.“

„Cena na vyžádání. Aby člověk dokázal porozumět obchodu, musí se nad něj umět povznést — kéž by tě to matka naučila.“ S tímhle rýpnutím do své zesnulé švagrové si paní Klepná strčila do kapsy hrst bankovek z pokladny a odešla do své čekající rikši.

Orélie kameny označila podle tetiných instrukcí a vybrala pro ně nenápadné místo — doufala, že tím získá čas na další průzkum. Vybrala ho dobře. Nikdo se o ně nezajímal a vzhledem k tomu, co všechno ji zaměstnávalo, myslela na ně stále méně i ona.

Salta však neopouštěly nepříjemné pocity. Potlačení pravdy může být stejně špatné jako lež. Nevěděl, co ty kameny způsobují, ale věděl, kde je našel, a to bylo samo o sobě dost znepokojivé. Modlil se, aby skončily v něčí šperkovnici, nemilované a nepoužívané.

5

Oblong se pokouší poznat svou třídu

Oblongovy pokusy o průzkum nebyly příliš úspěšné. Mapy mu potvrdily odlehlou polohu údolí a skutečnost, že do něj vede jen jedna příjezdová cesta, ale kromě toho v nich nebyly žádné podrobnosti. Město samo se na nich ani neobjevovalo. Řeka Opskura se, jak se zdálo, také ostýchala okolního světa: vynořovala se z úpatí severních kopců a poblíž jižní hranice Opskurna opět mizela pod zemí.

Průvodce popisovaly opskurenskou komunitu jako „tajnůstkářskou a nepřátelskou“ a varovaly návštěvníky, aby se připravili na to, že je místní vůbec nepustí dovnitř nebo je za soumraku vyhodí ven bez možnosti dopravy. Dále se v nich uvádělo, že na Ostrovním poli, velké louce ležící jižně od města obklopené přítokem řeky Opskury, tu a tam roste pod duby jedinečná rostlina, opskurenská vinná růže, ale botanici zvenčí tam měli zakázaný vstup. Zchátralý autobus, nevrlý řidič a padací mříž byly nepochybně součástí stejné odstrašovací strategie.

Oblongovi přišel poštou obratem podrobný seznam instrukcí nadepsaný *Cizinci a venkované*. Kategorie „cizinci“ zahrnovala všechny lidi z vnějšího světa a „venkované“ byli obyvatelé Opškurenského údolí, kteří nežili ve městě. Cizinci ani venkované neměli dovoleno zůstat ve městě přes noc a jedinou výjimku představovali importovaní zaměstnanci školy, nicméně předpisy Oblongovi zapovídaly ubytování na Zlaté střední nebo na Trhovém náměstí. Podle poznámky pod čarou se ale mohl účastnit zvláštních městských

slavností, z nichž byly uvedeny dva příklady: Velký závod jarní rovnodennosti a Vulkánův tanec.

Po instrukcích následoval objemný balík, který obsahoval dva hábity, jeden s fialovým pruhem na rukávech (úbor třídního učitele) a druhý se zeleným pruhem (úbor učitele dějepisu). Na příloženém vzkazu stálo:

Insignie přikládám — zkontrolujte si velikost.

V úctě Vaše

Angela Trimbleová

P. S. Neberte si žádné staromódní vybavení jako počítače nebo mluvící stroje. My studujeme z knih a mluvíme spolu tváří v tvář.

Když opadly dozvuky radosti z hábitů, začaly mu v mysli klíčit do-
těrné otázky. Proč si opskurenská škola vybrala právě jeho? Proč
nechtěli žádné doporučení? Proč se Rhombus Smith nezmínil
o jeho předchůdci? Byl to také člověk zvenčí? Tyto myšlenky však
Oblonga neodradily — byl zvědavý. Ještě ten večer napsal řediteli
Smithovi:

Vážený pane řediteli,

*pošlete mi prosím třídní záznamy z minulého roku a navrhněte
témata pro výuku dějepisu.*

S pozdravem

Jonáš Oblong

Dokumenty, o které žádal, přišly obratem se vzkazem psaným kul-
tivovaným rukopisem:

*Vážený pane Oblongu,
jaký báječný entuziasmus! Posílám požadované dokumenty.
Co třeba Velká hospodářská krize?*

*S přátelským pozdravem
Rhombus*

Třídní záznamy byly rozdělené na žáky z města (na bílém papíře, takových byla valná většina) a na venkovany z okolního údolí (na zeleném papíře). Žáci z první skupiny byli poctěni celými křestními jmény, zatímco u druhé skupiny se uváděly pouze jejich iniciály — další náznak diskriminace. Jméno třídního učitele bylo vymazáno, stejně jako jméno přechozího učitele moderních dějin.

Oblong se rozhodl nikoli pro Velkou hospodářskou krizi, nýbrž pro Americkou občanskou válku, ke kterémužto tématu měl rozsáhlé poznámky a v němž by si měl každý přijít na své. Na týden se ponořil do příčin a prvních střetů. Až přijede do Opskurna, bude mít dost času, aby se podíval na to ostatní.

6

Podivná společnost

Oblong se vrátil do města čtyři dny před začátkem pololetí, jak byl instruován. Tato cesta kopírovala jeho první výpravu — použil vlak, potom autobus a nakonec otevřený vůz —, ale tentokrát ležela na zemi námraza a nebe bylo bezmračné. Když projížděli mezi vlnícími se poli a sady a tu a tam kolem nějakého statku, město Opskurno, se svými zvláštními křivými mosty a lesem věží, se objevovalo a opět ztrácelo z dohledu. Na severovýchodní straně se z břehu řeky prudce zdvihal skalnatý sráz a jeho význačná poloha byla zdůrazněna tím, že na něm stál jediný místní kostel, jehož kamenná věž s cimbuřím dominovala nebi. Dál na východ za řekou se rozkládala zlověstně vyhlížející blata, která narušovala pouze jediná jižní vyvýšenina, na níž stála strážní věž — nyní opuštěná, a soudě podle toho, že k ní nevedla žádná cesta ani pěšina, nepřístupná.

Boris vyložil Oblonga pro změnu u Severní brány a nechal ho, aby se po Zlaté střední vydal ke škole, kde nad vchodem visela litinová kniha připevněná k brýlím. Za branou uviděl Oblong řadu propojených nádvoří, na otevřených prostranstvích rostla tráva.

Vstup střežila vrátnice, jejíž stěny byly pokryté přihrádkami a podobaly se včelí plástvi. Službu právě měla slečna Trimbleová. *Kdyby byla méně přísně oblečená, rozpustila si vlasy a vůbec se trochu uvolnila, mohla by být jistým majestátním způsobem přitažlivá*, pomyslel si.

„Aha, tak vám to ještě nestačilo!“ prohlásila, jako by vítala pověstný falešný pětník.

Oblong se cítil spíš jako nový žák než jako učitel a poklusem za ní běžel do třídy. Ohromila ho kvalita vybavení a všeobecná čistota. Výukové plakáty na stěnách ilustrovaly vývojová stadia žaby a virus planých neštovic, ovšem do takových vědeckých podrobností, které se v dané věkové skupině většinou neprobírají. Zdálo se, že jejich přítomnost slečnu Trimbleovou znervózňovala a ve spěchu je srolovala. Její neklid přivedl Oblonga na myšlenku, že musel mít dva předchůdce: třídního učitele (což byl zjevně přírodopisec) a učitele moderních dějin. Podíval se do sešitů z přírodopisu a dějepisu. Ačkoli v nich, stejně jako v záznamech byla jména obou učitelů vymazána, měli na první pohled velmi odlišný rukopis. Oblong zavětral ututlaný skandál a taktně se na to slečny Trimbleové zeptal. Ta mu úsečně odvětila, že v opskurenské škole si „nepotrpí na nostalgii“, a poradila mu, ať se soustředí na své současné kolegy.

„Většina z nich už je zpátky a všichni mají rádi čaj. Sborovna je tamhle — projdete těmi velkými dubovými dveřmi a doleva. Pak se vrátíte ke mně a já vám ukážu váš byt.“

Když Oblong vstoupil, rozhostilo se ticho a moře neznámých tváří si ho měřilo od hlavy až k patě.

Led prolomil muž v raném středním věku oblečený v teplákové soupravě. „Boris říkal, že se tu objevíte. Já jsem Gregorius Jones, tělocvikář — ve zdravém těle zdravý duch —, a vaše držení těla, pokud se neurazíte, je u někoho tak mladého zavrženíhodné. V úterý večer organizuji pro pedagogický sbor zdarma lekce pilates, pokud byste chtěl zastavit svůj tělesný úpadek. Ale teď abych vás představil...“

Většina kolegů ho přivítala pouze letmo, být ne nezdvořile. Nejvřelejšího uvítání se mu dostalo od živiálnímu muže, který byl nápadný díky překvapivě úspěšné kombinaci velkých uší a orlího nosu.

„Prosím, seznamte se s jedinečným Veseym Bolithem,“ zahlaholil Gregorius. „Vesey je vedoucí Jižní výzkumné věže a náš stálý astronom. Sdílíme spolu zájem o nebeská tělesa (v mém případě těla) a dokonalý pohyb.“

„Velice mě těší — vždycky mám radost, když se do našeho podivného vesmíru zatoulá nějaký zbloudilý návštěvník.“ Bolitho ubral na hlase. „Je škoda, že předpisy nepovolují alespoň středověkáře. Galileo, Brahe, Koperník — ti muži jsou moji hrdinové. Učím jejich teorie, ale nikdo nesmí přednášet o jejich době. Ale lepší jedna černá díra než několik černých děr. Stavte se za mnou někdy k večeru — mám v Jižní věži dobrý dalekohled. A zatím,“ ukázal na hemžící se masu učitelů, „pokud chcete být za hvězdu, obíhejte jako planeta.“

Oblong v Bolithově chování vycítil vítaný smysl pro neplechu.

„A najdete si přátele mezi lidmi z Jižní věže,“ zašeptal Gregorius Jones.

„Proč?“

„Jejich bádání je příjemnější.“

Oblong obcházel místnost. Zarazilo ho, že se kolegové oslovují příjmením. Na opskurenské škole vzkvétala staromódní formálnost. Nejméně srdečný byl Hengest Strimmer, poměrně mladý muž s brýlemi ve tvaru půlměsíců a tmavými kudrnatými vlasy, který nejspíš musel velmi předčasně projevit výjimečné nadání, protože byl vedoucím Severní výzkumné věže. Další kolegyně, Vulpina Cheriskirosová, štíhlá, drobná a nakrátko ostríhaná, se držela zpátky a působila spíš znuděně než nepřátelsky.

Strimmer odmítl Oblongovu podanou ruku.

„Vzpomeňte si na posledního dějepiséře,“ ucedil Strimmer směrem k Jonesovi. „Vsadím padesát guinejí, že tenhle to nevydrží ani do dalšího pololetí.“

Vesey Bolitho odešel a Gregorius Jones šel s ním.

Oblongovi jeho osamělost nevadila: věděl, že respekt si musí teprve získat. Rozhodl se vyrazit na průzkum. Kabinet hudební výchovy disponoval nejnovějším nahrávacím vybavením. Kabinet moderních jazyků v budově nazvané Babylon a velkolepá tělocvična také nebyly v ničem ošizené. Oblong procházel školou, která byla nápadně bohatě dotovaná, ale nikde neviděl žádnou poctu mecenáši. Kabinet Jižní výzkumné věže se pyšnil velkou kupolí,